

VRHOVNO SODIŠČE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Evidenčna številka: VS00029393

Datum odločbe: 29.10.2019

Opravitna številka II.stopnje: VDSS Sodba Pdp 1022/2018

Senat: mag. Marijan Debelak (preds.), Borut Vukovič (poroč.), Marjana Lubinič, Samo Puppis, mag. Irena Žagar

Področje: DELOVNO PRAVO

Institut: nadurno delo - plačilo nadur - izračun

Zveza: ZDR-1 člen 126, 126/2. Kolektivna pogodba komunalnih dejavnosti (2015) člen 92. KPJS člen 45, 45/2

Jedro

Plačilo za nadurno delo pomeni plačilo, kakršnega bi delavec v tistem obdobju prejel za delo, opravljeno v rednem delovnem času (kar v konkretnem primeru pomeni osnovno plačo, povečano vsaj za dodatek za skupno delovno dobo in dodatek za delovno uspešnost ter pogojno, ob upoštevanju stališč iz prejšnje točke obrazložitve, dodatek za stalnost), razen tega pa mu pripada še dodatek za nadurno delo, v višini 30 %, ki pa se odmerja zgolj od osnovne plače.

Izrek

I. Reviziji se ugodi, sodbi sodišč druge in prve stopnje se razveljavita v odločitvi glede zavrnitve zahtevka tožeče stranke za plačilo premalo izplačanih nadur v višini 4.968,75 EUR bruto in za plačilo neizplačanih nadur v višini 3.377,03 EUR bruto ter v odločitvi o stroških postopka in se zadeva v tem obsegu vrne sodišču prve stopnje v novo sojenje.

II. Odločitev o stroških revizijskega postopka se pridrži za končno odločbo.

Obrazložitev

1. Sodišče prve stopnje je ustavilo postopek v delu, ki se nanaša na popravo ocene delovne uspešnosti na 38 točk (I. točka izreka). Toženi stranki je naložilo, da tožnici plača znesek 1.993,12 EUR bruto, pristojnim organom in institucijam v okviru tega izplačila poravna ustrezne prispevke in davke, tožnici pa nakaže pripadajoči neto znesek (II. točka izreka). Zavrnilo je tožničin zahtevek za izplačilo premalo izplačanih nadur v znesku 4.968,75 EUR bruto, odvod ustreznih davkov in prispevkov ter nakazilo neto zneska z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 24. 6. 2016 (III./1 točka izreka); plačilo neizplačanih nadur v znesku 3.377,03 EUR bruto z odvodom davkov in prispevkov ter nakazilom neto zneska tožnici z zakonskimi zamudnimi obrestmi

od 7. 7. 2017 (III./2 točka izreka); plačilo neizplačanih plač zaradi nezakonito znižanega dela mesečne plače za delovno uspešnost v skupni višini 14.843,81 bruto (III./3 točka izreka); plačilo neizplačanih delov plač zaradi nezakonito znižanih delov za letno delovno uspešnost v skupni višini 27.923,72 EUR bruto (III./4 točka izreka); plačilo božičnice v skupni višini 7.394,92 EUR (III./5 točka izreka).

2. Odločitev o zavrnitvi zahtevka za plačilo premalo plačanih nadur v znesku 4.968,75 EUR bruto temelji na presoji, da tožnica neutemeljeno zahteva, da se na sicer pravilni obračun 543 nadur v višini 9.631,89 bruto obračuna in izplača tudi dodatek za delovno dobo in delovno uspešnost v višini 38 %. Dodatek za nadurno delo se obračuna od osnovne plače, pri čemer pa njen del nista niti dodatek za delovno dobo niti delovna uspešnost. Zahtevek za plačilo neizplačanih nadur v znesku 3.377,03 EUR bruto je sodišče zavrnilo z utemeljitvijo, da je tožena stranka iz naslova nadur, opravljenih v času od 1. 1. 2016 do 15. 6. 2017 dolžna plačati 97,5 nadur in dodatno še 30 % dodatek za 64,5 ur, ki jih je tožnica koristila kot proste dneve, kar ob vrednosti nadure (brez dodatkov), ki med strankama ni sporna, znaša dosojenih 1.993,12 EUR. Višji zahtevek za plačilo 3.377,03 EUR, ki se prav tako nanaša na upoštevanje dodatka za delovno dobo in delovno uspešnost pri plačilu nadurnega dela, pa je posledično zavrnjeno.

3. Sodišče druge stopnje je zavrnilo pritožbo tožnice zoper zavrnitveni del izpodbijane sodbe. Soglašalo je z dejanskimi ugotovitvami in pravnimi stališči sodišča prve stopnje.

4. Vrhovno sodišče je s sklepom VIII DoR 158/2019 z dne 22. 7. 2019 dopustilo revizijo glede vprašanja, ali se pri izplačilu nadur lahko izplača samo osnovna plača in dodatek za nadurno delo.

5. Tožnica je zoper pravnomočno sodbo sodišča druge stopnje vložila revizijo zaradi bistvenih kršitev določb pravnega postopka in zmotne uporabe materialnega prava. Navaja, da se je sodišče tako glede premalo plačanih nadur kot tudi neplačanih nadur postavilo na stališče, da pri izplačilu nadur ni treba izplačati dodatka za delovno dobo in delovno uspešnost, čeprav gre za dele plač, ki jih določa zakon. V skladu z drugim odstavkom 126. člena Zakona o delovnih razmerjih (v nadaljevanju ZDR-1, Ur. l. RS, št. 21/2013) je plača sestavljena iz osnovne plače, dela plače za delovno uspešnost in dodatkov. V skladu s to določbo je sestavni del plače tudi plačilo za poslovno uspešnost, če je dogovorjeno s kolektivno pogodbo ali pogodbo o zaposlitvi. Dodatek za poslovno uspešnost je bil dogovorjen z 89. členom Kolektivne pogodbe komunalnih dejavnosti (v nadaljevanju KPKD, Ur. l. RS, 43/2015 s spremembami). Sodišče se je kljub določbi 129. člena ZDR-1 in 92. člena KPKD postavilo na stališče, da delavcu za nadurno delo ne pripada dodatek za delovno dobo. Izplačevanje tega dodatka v višini 0,5 % za vsako leto delovne dobe med strankama sicer ni sporno, razen pri izplačilu nadur. Plačilo nadur brez dodatka za delovno uspešnost ni le v nasprotju z zakonskimi in pogodbenimi določbami ampak tudi z logičnim sklepanjem. Domneva, da delavec dela uspešno v času rednega dela, nato pa v času nadur postane neuspešen, ali pa sicer ostane uspešen, a delodajalcu tega ni več potrebno plačati, je logično zgrešena, protipravna in krivična. Tudi glede dodatka za poslovno uspešnost noben predpis ne določa, da delavcu v primeru izplačila nadur tak dodatek ne pripada. Pretežni del premalo izplačanih nadur je bil opravljen v letu 2015, v katerem je tožnica prejela izplačilo poslovne uspešnosti. Sodišče bi zato tožnici vsaj pri nepravilno obračunanih nadurah moralo prisoditi sorazmerni del dodatka za poslovno uspešnost. Tožnica je pri izplačilu nadur upravičena tudi do dodatka za stalnost, ki ga predpisuje 20. člen Pogodbe o zaposlitvi. Sodba posega ne le v enotno sodno prakso, ampak tudi v enotno poslovno prakso. Osnovni namen dodatka za nadurno delo je, da se nadure plačajo več, ne pa manj kot redne ure.

6. Tožena stranka je v odgovoru na revizijo prerekala revizijske navedbe in predlagala zavrnitev revizije kot neutemeljene.

7. Revizija je utemeljena.

8. V skladu s 371. členom Zakona o pravnem postopku (v nadaljevanju ZPP) revizijsko sodišče preizkusi izpodbijano sodbo samo v tistem delu in glede tistih konkretnih pravnih vprašanj, glede katerih je bila revizija dopuščena.

9. Tožnica v reviziji uvodoma uveljavlja tudi revizijski razlog bistvenih kršitev določb pravnega postopka, ne da bi v nadaljevanju obrazložila, katere kršitve in zakaj naj bi bile podane. Revizija je bila dopuščena le glede vprašanja, ali se pri izplačilu nadur lahko izplača samo osnovna plača in dodatek za nadurno delo. Takšno vprašanje možne revizijske razloge zoži zgolj na pravilno uporabo materialnega prava, zato izpodbijane sodbe ni mogoče preizkusiti v smeri bistvenih kršitev določb pravnega postopka tudi, če bi bile te substancirano zatrjevane.

10. Revizijska navedba, da bi sodišče pri izračunu plačila za nadurno delo moralo upoštevati tudi sorazmerni del dodatka za poslovno uspešnost, pomeni nedopustno revizijsko novoto. Tožnica je v tožbi in vlogah svoj zahtevek glede plačila nadur utemeljevala le s tem, da bi tožena stranka pri izračunu plačila za nadurno delo morala upoštevati tudi dodatke za stalnost, delovno dobo in delovno uspešnost. Na tej podlagi je tudi temeljil izračun vtoževanih zneskov. Šele v reviziji pa tožnica prvič uveljavlja, da je pri plačilu nadurnega dela treba upoštevati tudi izplačila za poslovno uspešnost. Zaradi diskriminatornega neizplačila delov plače za letno delovno uspešnost (kar je sinonim za poslovno uspešnost) je tožnica terjala plačilo zneska 27.923,72 EUR bruto, kar je bilo zavrjneno s III./4 točko izreka prvostopenjske sodbe. Revizija niti ni bila dopuščena zoper tisti del sodbe sodišča druge stopnje, s katerim je bila zavrjnena pritožba zoper III./4 točko izreka prvostopenjske sodbe, temveč je bila glede na vprašanje dejansko dopuščena le zoper tisti del drugostopenjske sodbe, s katerim je bila zavrjnena pritožba zoper III./1 in III./2 točko sodbe sodišča prve stopnje.

11. Za odgovor na dopuščeno vprašanje je bistveno, ali se plačilo za uro dela preko polnega delovnega časa izračuna zgolj tako, da se osnovni plači prišteje 30 % dodatek, za kar se zavzema tožena stranka, in čemur sta sledili tudi sodišči druge in prve stopnje, ali pa se pri tem upoštevajo tudi drugi dodatki, ki se upoštevajo pri plačilu za opravljeno delo.

12. Določba drugega odstavka 93. člena KPKD glede osnove za plačilo dodatka za delo preko polnega delovnega časa je jasna. Osnova za izračun dodatka je osnovna plača delavca. V skladu s četrto alinejo 1. točke četrtega odstavka 93. člena KPKD za delo preko polnega delovnega časa delavcu pripada dodatek najmanj v višini 30 % od osnove. Sodišči druge in prve stopnje imata tako prav, ko pravita, da se dodatek v višini 30 % obračuna od osnovne plače. Ta je obračunana na uro (po ugotovitvi sodišča) v spornem obdobju znašala 17,73 EUR, kar pomeni, da dodatek za uro dela preko polnega delovnega časa znaša 4,10 EUR. Vendar pa navedeno stališče ne da odgovora na vprašanje, koliko znaša plačilo za uro opravljeno preko polnega delovnega časa, kateremu je treba prišteti 30 % dodatek.

13. Zmotno je stališče sodišč druge in prve stopnje, da tudi to plačilo znaša le toliko, kot znaša urna postavka osnovne plače, brez upoštevanja dodatka za delovno dobo in dodatka za delovno uspešnost. Delavcu za redno opravljeno delo pripada plačilo, ki v skladu z drugim odstavkom 126. člena ZDR-1 zajema tako osnovno plačo, kot tudi plačilo za delovno uspešnost in dodatke. Ni nobene podlage za razlikovanje, po katerem bi tožnica za uro redno opravljenega dela v spornem obdobju prejela plačo v višini osnovne plače, povečane za plačilo delovne uspešnosti (iz plačilnih list je razvidno, da je bil ta dodatek določen v odstotku) in dodatka na delovno dobo, za uro dela, opravljenega preko polnega delovnega časa, pa le osnovno plačo, ki se nato poveča za 30 % dodatek. Tožnici za delo, opravljeno preko polnega delovnega časa, pripada enako plačilo kot za redno delo, kar vključuje tudi dodatke, zraven pa še 30 % dodatek, ki pa se odmeri le od osnovne plače.

14. Pravilnost takšnega načina izračuna pripadajočega plačila za nadurno delo potrjuje tudi primerjava z ureditvijo, ki velja za javne uslužbenke. Normativna ureditev plačila nadurnega dela v Kolektivni pogodbi za javni sektor (KPJS, Ur. l. RS, št. 57/2008 s spremembami) je praktično enaka kot v KPKD. V skladu s prvim odstavkom 45. člena KPJS dodatek za delo preko polnega delovnega časa znaša 30 % urne postavke osnovne plače javnega uslužbenca. Pri tem pa je z Uredbo o enotni metodologiji in obrazcih za obračun in izplačilo plač v javnem sektorju (v nadaljevanju Metodologija, Ur. l. RS, št. 14/2009 s spremembami) način izračuna plače za delo preko polnega delovnega časa (oznaka E10) v prilogi k 3. členu prikazan z naslednjo formulo: $\text{število ur} \times \text{bruto urna postavka za osnovno plačo za obračun} + C010 + C020 + C040 + (C050 \text{ ali } C051 \text{ ali } C052) / Z050 + C120$. Pri tem se šifra C010 nanaša na položajni dodatek, C020 na dodatek za delovno dobo, C040 na dodatek za specializacijo, magisterij ali doktorat, C050 dodatek za dvojezičnost za učitelje in druge

strokovne delavce, C051 dodatek za dvojezičnost za druge javne uslužbenke, C052 dodatek za dvojezičnost za sodnike, državne tožilce in državne pravobranilce, Z050 povprečno mesečno delovno obveznost in C120 dodatek za delo preko polnega delovnega časa. Izplačilo dodatka za delo preko polnega delovnega časa je izraženo s formulo: bruto urna postavka za osnovno plačo za obračun x število ur x faktor 0,3. Iz tako prikazanega načina izračuna plačila nadurnega dela javnim uslužbencem je očitno, da bruto plačilo za opravljeno naduro vključuje tudi ostale navedene dodatke (dodatek za delovno dobo, položajni dodatek itd.), s tem, da se tako izračunani vrednosti ure (100 % vrednost ure) prišteje še dodatek za nadurno delo v višini 30 % od osnovne plače.

15. Ali je pri izračunu plačila za nadurno delo treba upoštevati tudi dodatek za stalnost, je odvisno od materialnopravne ureditve tega dodatka v aktih tožene stranke. Če se ta dodatek, tako kot dodatek za delovno dobo in delovno uspešnost, obračuna v odstotku od osnovne plače, ga je treba upoštevati tudi pri izračunu plačila za nadurno delo. Če pa se dodatek za stalnost izračuna tako, kot izhaja iz 1. točke 20. člena Pravilnika o plačah in drugih osebnih prejemkih delavcev tožene stranke (v nadaljevanju Pravilnik, priloga B1), pa ta dodatek ne vpliva na vrednost opravljene ure. V skladu z navedeno določbo dodatek za stalnost znaša 100,00 SIT (0,42 EUR) bruto za izpolnjeno leto delovne dobe v podjetju in pravnih prednikih podjetja. Takšna določba bi pomenila, da je dodatek za stalnost določen v fiksnem znesku in se ne izračunava glede na število opravljenih ur.

16. Navedeno pomeni, da bi sodišče v zvezi z zahtevkom iz naslova neizplačanih oziroma premalo plačanih plač moralo upoštevati, da plačilo za nadurno delo pomeni plačilo, kakršnega bi delavec v tistem obdobju prejel za delo, opravljeno v rednem delovnem času (kar v konkretnem primeru pomeni osnovno plačo, povečano vsaj za dodatek za skupno delovno dobo in dodatek za delovno uspešnost ter pogojno, ob upoštevanju stališč iz prejšnje točke obrazložitve, dodatek za stalnost), razen tega pa mu pripada še dodatek za nadurno delo, v višini 30 %, ki pa se odmerja zgolj od osnovne plače.

17. Zaradi zmotne uporabe materialnega prava je dejansko stanje ostalo nepopolno ugotovljeno, saj sodišče ni ugotavljalo, do kakšnega plačila bi bila tožnica v spornem obdobju upravičena na podlagi zgornjih izhodišč. Zato je Vrhovno sodišče na podlagi drugega odstavka 380. člena ZPP reviziji ugodilo in izpodbijani del sodb sodišča druge in prve stopnje razveljavilo ter zadevo v tem obsegu vrnilo sodišču prve stopnje v novo sojenje.

18. V novem postopku bo sodišče ob upoštevanju gornji izhodišč ugotovilo, do kakšnih dodatkov na osnovno plačo (dodatek za delovno dobo, eventualno dodatek za stalnost, dodatek za delovno uspešnost) bi bila tožnica upravičena v obdobju, na katerega se nanašajo sporne nadure in nato na tej podlagi ugotovilo, koliko bi moralo znašati plačilo za opravljeno nadurno delo (osnovna plača z dodatki za delovno dobo, morda tudi stalnost, delovno uspešnost in nadurno delo - pri čemer se vsi dodatki računajo v odstotku na osnovno plačo) ter kolikšna je razlika med plačilom, ki ga je tožnica že prejela za opravljeno nadurno delo in pripadajočim plačilom, nakar bo o preostalem zahtevku lahko znova odločilo. Glede na nekoliko nejasne navedbe tožnice v tožbi je treba opozoriti, da se dodatki ne izračunavajo na dodatke, temveč se vsi dodatki izračunajo na osnovno plačo.

19. Na podlagi tretjega odstavka 165. člena ZPP je Vrhovno sodišče odločitev o stroških revizijskega postopka pridržalo za končno odločbo.

20. Vrhovno sodišče je odločilo v senatu, navedenem v uvodu. Odločitev je sprejelo soglasno.

Datum zadnje spremembe: 08.01.2020